

Preek Genesis 39

- Schildwolde, 16 juli 2017
- Kees van Dusseldorp

Liturgie:

Als de HEER je terzijde staat...

votum en groet

Ps.81:1,2,4,8

wetslezing

Gz.156

gebed

lezen: Gen.39:1-23

Heb.4:12-16

kindermoment [groep 5-7]

Ps.36

preek: Gen.39:2a *De HEER stond Jozef terzijde, zodat het hem goed ging.*

Ps.27:6,7

gebed

collecte

Gz.160

zegen

Gemeente van Christus,

** als de HEER je terzijde staat ... word je tot een zegen

Jozef staat te koop. Halfnaakt op een markt ergens in Egypte.
Belangrijke mannen lopen langs. Op zoek naar een geschikte slaaf.

Een sterke slaaf, voor op het land of voor de bewaking.
Een intelligente, voor het onderwijs aan de kinderen. Of als adviseur voor het beleid.
Een sociale, om de eenzaamheid van de vrouwen op te lossen of om het huishouden aan te sturen.

Jozef staat te koop. Hij zal vast meer opbrengen dan de twintig sjekel. De karavaandrijvers kregen het onderweg in de gaten: dit is een bijzondere jongeman. Heel begaafd, heel slim en heel prettig in de omgang. Er was iets met hem. Hij geloofde dat zijn leven een doel had. 's Avonds bij het vuur sprak hij vol eerbied over een God, van wie ze de naam niet kenden. Ze waren op hem gesteld geraakt. Een gezegend mens, die wil je wel in de buurt hebben. Die is een zegen.

Toen na de lange reis de piramiden van Egypte in de verte opdoemden, was hij bedroefd. Voor een Hebreër, een zoon van Abraham, Isaak en Jakob, was Egypte het dodenrijk. Kon hij dieper zakken dan de positie van slaaf?

Jozef staat te koop. De uitverkorene, die was uitgespuwd door zijn familie. De erfgenaam van de aartsvaders, aan wie God in zijn dromen iets had onthuld van zijn bijzondere bestemming, hij wordt gekeurd en verhandeld.

Potifar, het hoofd van de beveiliging van het paleis, loopt op de markt.

Hij zoekt een huisknecht.

Hij kijkt naar de handen, de armen, de ogen.

'Waar hebben jullie deze vandaag?'

'Uit Kanaän, heer. Het is geen gewone slaaf, dat zweer ik u.'

'Ja, dat zeg je om de prijs omhoog te krijgen.'

'Nee heer, echt niet. Koop hem, daar zult u geen spijt van krijgen. Hij is echt iets bijzonders'. 'Akkoord. Hoeveel moeten jullie hebben?'

Het is inderdaad geen gewone slaaf. Want de Heer staat hem terzijde.

En als de Heer je terzijde staat, dan heb je een zegen en dan ben je een zegen.

Jozef is de gezegende. In de lijn van Abraham, Isaak en Jakob. Die gaandeweg groter en rijker waren geworden. Zegen betekent groei, ontplooiing. En Jozef wordt tot een zegen. Want de zegen van God, daar geniet iedereen van mee.

Wat Jozef doet, lukt hem.

Wat hij aanraakt, functioneert weer.

Wat hij adviseert, pakt goed uit.

Wat hij organiseert, wordt een succes.

Een jongen met gouden handen, met een goed verstand en een mooi karakter.

Eerst vraagt Potifar: Jozef, wil jij dit boodschappenlijstje halen?

Dan vraagt hij: Jozef, wat zou jij halen?

Vervolgens: Jozef, regel jij de boodschappen maar.

En tenslotte zegt Potifar niets meer en geniet hij van wat hem wordt voorgezet.

Doe mij ook zo'n gouden slaaf!

Als je een gezegende in je netwerk hebt, dan is ieder gezegend.

Want de zegen van God, daar geniet iedereen van mee. Toch?

Als de Heer aan je zijde staat... Dan heb je een zegen. En ben je een zegen. Toch?

Kun je Gods zegen voor jezelf houden? Dan is het Gods zegen niet!

Zo gaat dit verhaal. Niet alleen een geschiedenis van vroeger. Maar een leer verhaal voor Gods volk. Over zegen en leven. Over verleiding en seksualiteit. Over eerlijkheid en trouw. Over de leerschool van een verlosser.

Gaat het altijd zo? Dat alles lukt als de Heer je zegent?

Nou, zonder Gods zegen heeft het geen blijvende waarde wat je doet.

Als de Heer je zegent – waar je om bidt en waar je op vertrouwt – dan dragen je woorden en daden bij aan het plan van God. Dan zijn je inspanningen niet te vergeefs. Hoe dat er concreet ook uitziet. In welke omstandigheden ook. Dan ben jij hoe dan ook tot een zegen voor de mensen om je heen. Ook als zij dat niet willen zien...

** Als de Heer je terzijde staat... blijf je niet bewaard voor verleidingen

'Jozef, kom eens bij me liggen!'

Mevrouw Potifar. Die jonge vreemdeling in huis. Zijn handen, zijn armen, zijn ogen!

Ze is verliefd. Eenzaam, omdat haar man een hoge positie had en dus waarschijnlijk veel van huis? Uitgekeken op haar huwelijk? Tekort gekomen in intimiteit? Verlangend naar deze jongeman die haar wel respecteert? En die de bijzondere gave heeft tot zegen te zijn waar hij maar is?

'Jozef, kom eens bij me liggen!'

Je mag dan een gezegende zijn, dan ben je nog niet gevrijwaard van verleidingen. De Heer kan je terzijde staan, maar dat betekent niet dat alles gemakkelijk en comfortabel in je leven steeds omhoog gaat. Soms tot je frustratie. Zoek je het goede, probeer je het goede te doen en wordt het niet gewaardeerd. Is het goede niet goed genoeg. Wil men meer dan je biedt. Moppert men op wat er mist, in plaats van blij te zijn met wat er is. Nee, mensen zijn niet snel tevreden. Focussen gemakkelijk op wat ze missen. Verliezen snel hun dankbaarheid.

Hoe beter het met je gaat, hoe meer valkuilen en strikken er op je pad komen te liggen.

Als je Heer je terzijde staat, blijf je niet bewaard voor verleidingen.

Het is maar niet een keer, dat mevrouw Potifar Jozef bij zich roept. Volgens een apocriefe bron duurt het wel een jaar. Om hem te verleiden. Is hij in de keuken aan het werk, staat ze subtiel over het aanrecht gebogen. Is hij in het badhuis, dan flirt ze vanuit het water. Loopt hij door de slaapvertrekken, dan verbergt ze haar vrouwelijkheid niet. Dag in dag uit probeert ze hem over te halen. Het ontgaat de dienaren niet...

Hier is het een vrouw die een man probeert te verleiden. Want mannen zijn zo kwetsbaar voor erotische prikkels en kunnen snel op seksuele gedachten gebracht worden. Omze maatschappij staat bol van zulke prikkels en verleidingen. De tijdschriften in de

supermarkt. De advertenties op google. De vragen in TV-quizzes. En alle openlijke sex in films, boeken en soaps. Meer dan een paar klikken met je muis heb je niet nodig om porno te zien. Ken je zwakheid. En die van een ander. Bid de Heer dat Hij je ervoor bewaart dat zulke verleidingen heel dichtbij komen. En verzet je ertegen. Want als je in die valkuil trapt, raak je gemakkelijker verstrikt dan bevrijdt.

Maar laten we niet doen alsof alle vrouwen verleidsters zijn. In de Bijbel komen meer mannen voor die vreemdgaan, vrouwen verkrachten en hun grenzen niet kennen. En laten we ook niet doen alsof alleen seksualiteit een kwetsbare plek is. Vrouwen zijn vaak meer gevoelig voor aandacht en intimiteit. Loverboys maken daar misbruik van. Ieder mens is kwetsbaar, want in alle relaties komen mensen aan elkaar tekort.

En als je dan toch nadenkt over verleidingen, dan zijn er meer kwetsbare plekken dan seksualiteit en intimiteit. De verleiding van snelle rijkdom, waardoor je goed geld verspilt aan een loterij. De verleiding van luiheid, waardoor je liever afkijkt van een klasgenoot en haar werk kopieert, dan zelf aan het werk te gaan. De verleiding van eigenbelang, waardoor je de cijfers in je eigen voordeel invult en in het nadeel van een klant, een leverancier of de fiscus. De geboden van Gods wet zijn er niet voor niets.

Als God je terzijde staat, blijf je niet bespaart voor verleidingen. Hoe beter het met je gaat, hoe groter de valkuilen en strikken. Van mensen uit je omgeving en van de maatschappij waarin je leeft. Daarom betekent Gods zegen ook niet dat je altijd maar voorspoed kent. In deze wereld betekent Gods zegen vaak ook grotere verzoeking. Grotere jaloezie. Grotere dreunen.

** Als de Heer je terzijde staat... leer je NEE te zeggen

‘Maar Jozef weigerde’.

Eigenlijk is dit het meest opvallende zinnetje uit het hele verhaal.

Jozef weigert.

Hij ziet de mooie vrouw wel, maar kijkt niet naar haar.

Hij hoort de zoete woorden wel, maar geeft er geen gehoor aan.

Dat is geen verdringing. Het is een keuze.

Hij zegt NEE. En het blijft NEE.

Omdat zijn JA tegen God groter is.

Als de Heer je terzijde staat... leer je NEE te zeggen.

Is Jozef dan zo'n onkreukbare, ongevoelige, starre, brave hendrik?

Ik geloof er niets van.

Ons wordt niet verteld hoe hij er in zichzelf tegen gevochten heeft. Maar als wij zelfs van Jezus weten dat hij geworsteld heeft om in de verzoeking en in het lijden staande te blijven, dan hoef ik niet te verwachten dat het voor Jozef appeltje-eitje was.

Jozef is groter en groter geworden. Maar er is een grens. En gezegend is de mens die door macht en eer zijn of haar grens niet uit het oog verliest. Er zijn nogal wat mensen die door rijkdom en macht het idee hebben dat ze alles kunnen maken. Alles kunnen zeggen. En alles kunnen krijgen. En het lijkt soms ook of ze er mee weg komen.

Maar er is een grens. Het vertrouwen van zijn baas wil Jozef niet beschamen. En de geboden van de Heer niet overtreden. Zo geeft hij een kijkje in zijn motivatie. Ik wil geen wandaad begaan. En ik wil niet zondigen tegen God.

Het is niet zozeer de deugd van zuiverheid en kuisheid die wij hier leren.
Het is de moed van een kind van God.

Het is de vraag: Blijft de geroepene ook in het vreemde land trouw aan zijn roeping? Blijft een kind van God, ook in het verborgene, zoeken naar de wil van God? Blijft een gezegende, die het goed gaat, zijn of haar grenzen bewaken, ook als je op jezelf wordt teruggeworpen en op je zwakke plek wordt aangevallen? Is leven uit de belofte bestand tegen de test van het kortetermijn-genot? Kan trouw voorzien dat een vluggertje alles kapot maakt? Kan geloof voorkomen dat je tot overhaaste meningen en grote woorden komt? Kan eerbied voor God kracht geven om staande te blijven? Kortom: Hoe moedig is een kind van God?

‘Maar Jozef weigerde’.
Als de Heer je terzijde staat... leer je NEE te zeggen.
Omdat je JA groter is.
Onder een NEE ligt altijd een JA.

Ik bedoel daar niet mee, dat iemand NEE zegt en JA bedoelt. Dat is ontzettend flauw en een schadelijke benadering.
Ik bedoel dat je NEE tegen verleiding kunt zeggen, omdat je JA tegen God hebt gezegd.
En van daaruit ook JA tegen jezelf.

Dan kun je NEE zeggen tegen verleidingen van buiten en slechte verlangens van binnen.
Omdat je voor God gaat. Omdat je je geroepen weet. Omdat je de belofte kent. Omdat je respect voor God groter is dan je angst voor mensen. Omdat je vertrouwen in zijn woord groter is dan je vertrouwen in je eigen verstand, gevoel of intuïtie.

Wil je beter NEE leren zeggen? Tegen zonden, afleidingen, verzoeken?
Werk dan aan je JA voor God en voor Jezus Christus.
Heb je het idee dat iemand geen NEE kan zeggen?
Praat dan samen over het JA voor God en voor Jezus Christus.
Over de belemmeringen, reserves en twijfels die er liggen.
Over de verleidingen, de dilemma's en de strijd die je hebt.
Als de Heer je terzijde staat ... leer je NEE te zeggen.
Omdat je JA groter is.

** Als de Heer je terzijde staat... vertrouw je zijn JA

‘En toch zal ik je krijgen.
Je kunt mij niet steeds afwijzen.
Kom hier!’

De vrouw van Potifar, inmiddels geobserveerd door Jozef, overschrijdt alle grenzen en grijpt Jozef vast. Jozef rukt zich los en vlucht, zijn mantel achterlatend in haar hand. Voor de tweede keer raakt hij zijn kleren kwijt. Onvrijwillig.

Maar zij, hoe redt zij zich hieruit?
'Help, help', roept ze, 'ik word aangerand!'
Een listige, een duivelse omdraaiing.

Slaven en slavinnen komen aangerend.
Ze kan het mooi vertellen.
Eerst aan het personeel. Later aan Potifar.
Die Hebreeuwse man ..., die jij hier gebracht hebt...,
die van jou alles mocht ..., je zult het niet geloven ...
maar... hij wilde bij mij liggen!
Ik kan gelukkig hard schreeuwen...
Brrr... stel je voor dat niemand mij gehoord had... Hij rende weg...
Kijk, hier ligt zijn kleed! Ik sta nog te trillen op mijn benen...'
Zo maakt ze zichzelf bespottelijk.

En Potifar? Kiest hij voor zijn vrouw of kiest hij voor zijn knecht?
Hij kiest niet. Hij wil zijn vrouw niet laten vallen. Maar zijn begaafde knecht evenmin.
'Het is een schande', roept hij. Hij wordt boos. Maar het is niet duidelijk op wie.
Hij laat Jozef niet ter dood brengen, zoals zou moeten. Iedereen begrijpt waarom.
Jozef wordt opgesloten.

Hij verloor zijn koningsmantel en werd slaaf in Egypte.
Hij verliest zijn slavenkleed en verdwijnt in de gevangenis.

Maar daar, daar begint het verhaal weer opnieuw.
Deze man heeft iets. Een bestemming, een geloof, een roeping, een geest van kracht en wijsheid. Deze man weet iets van de Heer. En opnieuw verspreidt hij licht. De Heer staat hem terzijde. Daarom is hij een zegen. Overal waar hij komt. Want dat is niet van de omstandigheden afhankelijk. Overal kun je tot een zegen zijn. In een paleis en in een gevangenis. Op de bouwplaats en achter het bureau. In de buurtvereniging en in de kring.

Als God zijn zegen geeft, dan geeft Hij zijn zegen.
Als God zijn belofte geeft, dan blijft die van kracht.
Als God je roept, dan zet Hij je in. Waar je ook bent.
Als God gaat verlossen, dan gaat dat plan door.

Dat is niet alleen het JA van Jozef tegen God.
Er gaat een ander JA aan vooraf.
Het JA van God tegen hem. En tegen tegen zijn uitverkoren familie. En tegen heel de mensheid. Zijn JA: Ik ga redden. Ik ga jullie bevrijden. Ik ga verlossen. Ik zoek de verzoening. Ik werk aan een nieuwe opening. Ik wil met jullie leven in liefde en vriendschap. Want zo lief heeft God de wereld.

Misschien denk je: Het moest zo gaan met Jozef, omdat het allemaal in Gods plan stond. Hij moest wel zo reageren, hij moest de verleiding weerstaan, hij moest in de gevangenis terechtkomen. Want anders zou hij nooit de grote verlosser van Israel worden. Maar je vergeet dat een mens een mens is en geen robot. Je vergeet dat een mens verantwoordelijkheid krijgt en geen gedetailleerde instructie voor je levensweg en de keu-

zes waar je voor komt te staan. Je vergeet dat de Heer je roept en je niet commandeert. Je vergeet dat alleen mensen elkaar tot slaven maken, maar dat God vrienden zoekt.

Zeker, de geschiedenis loopt door. We weten hoe de weg van Jozef verloopt. Maar tegelijk was het voor hem een echte leerschool. De leerschool van een verlosser. Die hem vormde tot wie hij werd. Een leerschool van verzoeken en lijden. Van slavernij en gevangenschap. Van eenzaamheid en toch vasthouden aan Gods belofte.

Zonder deze weg kon hij geen verlosser worden. Zoals de grote Verlosser later grote verzoeken op zijn weg tegenkwam. Waardoor Hij ons begrijpt in onze zwakheden. Een verlosser die de aanvechting kent. Die is als een arts die zelf ook wel eens in het ziekenhuis heeft gelegen. Als een leraar die niet vergeten is dat hij leerling is geweest. Jezus kent de zwakheden. Hij is nooit bezweken voor de verzoeken. Zodat Hij je redden kan wanneer jij toch in je valkuil bent gestapt. Als jij je hebt laten verleiden en de grenzen niet hebt gerespecteerd.

Onder ons NEE ligt een JA.
En onder ons JA ligt zijn JA.
Zijn genade. Zijn liefde. Zijn roepstem.
Luister ernaar. Geef er eraan. En weet dat de Heer je terzijde staat.

** Als de Heer je terzijde staat...

Het verhaal van Jozes is een leerverhaal.
Over zegen en leven. Over verleiding en seksualiteit. Over eerlijkheid en trouw.
Over de leerschool van een verlosser. En de weg van de verlossing.

Als de Heer je terzijde staat...

- dan heb je een zegen en ben je een zegen
- dan wordt je niet bespaard voor verleidingen
- dan leer je NEE zeggen tegen de zonde vanuit jouw JA tegen God
- dan leef je binnen het JA van God

Dank God!

Het is mogelijk om verleidingen te weerstaan.

Het is mogelijk dat de duivel je niet klein krijgt.

De verlosser streed en overwon. In zijn kracht krijg jij hulp.

Ontvang vergeving en ga met nieuwe moed de strijd aan!

Wees trouw op de plek die de Heer je geeft.

Doe het goede, wat de gevolgen ook zijn.

Neem het leven serieus en geniet van plezier dat je krijgt.

Ga wijs en ontspannen met elkaar om in liefde en dienstbaarheid.

Wees duidelijk in wat je niet wilt. En toegewijd aan wat je hebt beloofd.

Je hebt Gods zegen. En je bent Gods zegen.

De Heer stáát je terzijde.

Amen